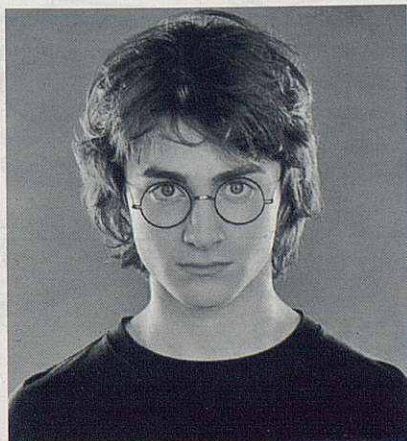


nya sol, centenars i centenars de llibres infantils/juvenils cada any. Les editorials viuen en trontolls, fusions, desaparicions de firmes, cal vendre, vendre, vendre. També els autors sofreixen les investides del canviant mercat, sovint busquen temàtiques del moment, tiren amb l'escopeta de l'oportunisme i la moda.

Considerem encara les classificacions temàtiques tradicionals dels escassos manuals de literatura infantil/juvenil existents: conte d'animals, de fades, religiosos/mitològics, novel·lescos, lladres i servents de la llei, del dimoni, de facècies i engany... Les novel·les i relats actuals tenen una arrel en aquestes tipologies: els espais físics poden ser la nau espacial o el castell en ruïnes, la selva o la gran ciutat: roman l'ànima del meravellós, la necessitat d'enjòlit, la translació o els viatge, les incògnites, els personatges positius i els de mala llei, la màgia.

El camp de què disposen els autors avui és molt més ampli que l'antic: per exemple els experiments de capgirament del relat tradicional (per què el Llop no pot ser el bo i la Caputxeta la dolenta?) En una novel·la de Maite Carranza la nena que va a llançar les escombraries troba al contenidor un ou de dinosaure. S'ho poden empassar els lectors joves, de la mateixa manera que els adults. Christine Nöstlinger es féu famosa amb una novel·la sobre un nen que ve al món dins una llauna de conserves... I Gianni Rodari es va inventar Jip, nen que, de tan afeccionat al televisor, el televisor el xucla, l'aspira i se l'empassa. Possiblement, en el fons, estem avui tan disposats a jugar amb la fantasia i l'evasió com ho estaven al segle XIX els lectors de Daniel Defoe, Andersen, Hoffmann, Stevenson, Verne. I com que el nostre temps és el dels muntatges publicitaris, es pot produir més d'un fenomen Harry Potter, on sí que no hi valen objeccions: la quitxalla es llança sobre les aventures del mag juvenil i en devora els centenars de pàgines precisament perquè és un tema de màgia. I perquè se n'ha sabut crear l'expectació



En conclusió

Podem estar mitjanament satisfets. Tenim una densa producció editorial i autors, ells i elles, exclusivament dedicats a aquest camp. Existeixen càtedres de literatura infantil a moltes facultats pedagògiques i diria que els pares i els mestres estan més ben informats que fa uns anys.

Però la literatura juvenil catalana es va veure retardada, després d'una trajectòria que havia estat rica des de començaments de segle XX i fins a 1939. En temps de desmemòria com l'actual és imperatiu de recordar que la censura sobre textos catalans destinada als infants fou total de 1939 a 1960. Josep Maria Folch i Torres, l'escriptor que havia dominat el camp des d'abans de 1910, va haver d'emudir, i es van suprimir totes les revistes infantils, Plançons, en Patufet, Violet, l'Esquitx.



Aquelles revistes infantils, com a tots els països i cultures amb producció escrita, havien representat molt per a la formació lectora dels infants i fins i tot, en el cas de "En Patufet," de les famílies. En Patufet va durar de 1904 a finals de 1938. Va incorporar a partir de 1910 el seu puntal, Josep Maria Folch i Torres, el qual, ultra col·laborar-hi setmanalment amb una narració, desplegarà dues col·leccions de novel·la paral·leles.

Moltes altres revistes infantils acompanyaren, modestament En Patufet, però tot aquell esplet va desaparèixer amb la rígida i destructiva censura establerta a partir de 1939.

A partir de 1960 un xic de permissivitat va permetre d'obrir col·leccions de llibres –que riscaven de ser prohibides tot d'un plegat–, de crear la Revista Cavall Fort, que encara es publica, i que, amb els seus quaranta anys d'existència, ha superat els 35 de En Patufet. Els historiadors parlen dels quatre primers puntals, que foren Sebastià Sorribes, Emili Teixidor, Joaquim Corbó i un servidor. I certament vam ser matiners, jo vaig publicar la primera novel·la infantil catalana el 1960. En els anys setantes i vuitantes els autors ja van multiplicar-se. S'han anat creant premis comercials, de patrocini i institucionals, i avui dia disposem d'editorials que només publiquen obres per als infants i pre-adolescents i d'una nòmina d'autors i il·lustradors que depassa els cent noms.

Un perill sotja l'estabilitat del camp de la literatura juvenil, com de fet, de tota la literatura: la dinàmica globalitzadora, la tirania econòmica, que ha fet abandonar criteris de qualitat per tenir esment només del rendiment. De vegades una obra d'excel·lència literària requereix un cert temps perquè sigui apreciada per bibliotecaris, mestres i lectors juvenils. La velocitat del mercat actual elimina dels catàlegs obres ben valuoses. O es procedeix a la descatalogació simplement perquè la col·lecció on figurava s'ha suprimit. Si això ens passa als autors veterans i ben qualificats, què serà amb els que comencen?

Potser no podríem esmentar un escriptor o escriptora de nivell mundial, un fora de sèrie, (això passa amb la literatura en general) però la mateixa profusió de gent que s'hi dedica permet descobrir, de tant en tant, un llibre d'alta dignitat que, ajudat del bon nivell mitjà, és el que cal desitjar per a una literatura normal dins un país que lluita per ser normal.

Josep Vallverdú